

2 Graven van of in oppervlaktewater

2.1 Inleiding

In dit hoofdstuk is de handeling *'het graven van oppervlaktewater'* uitgewerkt. Onder deze handeling verstaan we:

- het aanleggen van een nieuwe watergang;
- het verlengen van een bestaande watergang;
- het verbreden van een bestaande watergang;
- het verdiepen van een bestaande watergang;
- het uitvoeren van diepere ontgravingen (bijvoorbeeld zand- en kleiwinputten).

Het graven van oppervlaktewater is niet zonder meer toegestaan. Het graven van oppervlaktewater kan immers gevolgen hebben voor het peilbeheer door het waterschap, maar ook voor het grondwater, waardoor (elders) wateroverlast of -schaarste kan ontstaan.

Als u van plan bent om oppervlaktewater te graven, doorloop dan het stroomschema opgenomen in dit hoofdstuk. U ziet dan of de handeling is toegestaan en welke regels van toepassing zijn. Daar waar in het stroomschema één van bovenstaande vormen van het graven van oppervlaktewater expliciet wordt genoemd, dan gaat het uitsluitend om die vorm van het graven van oppervlaktewater.

Stroomschema

Het stroomschema is opgebouwd uit een aantal vragen (criteria). De vragen in het stroomschema zijn nader toegelicht in de *toelichting*. Als het stroomschema doorlopen is, resulteert dat in een bepaalde uitkomst. Deze uitkomst kan zijn:

- zorgplicht;
- zorgplicht en algemene regel zonder meldplicht;
- zorgplicht en algemene regel met meldplicht;
- zorgplicht en vergunningplicht.

Deze uitkomsten zijn in dit hoofdstuk nader toegelicht en uitgewerkt in regelgeving die van toepassing is. Als u een handeling gaat uitvoeren, dient u de voorschriften en regelgeving die in de betreffende paragrafen zijn uitgewerkt na te leven.

Aanvullende regelgeving

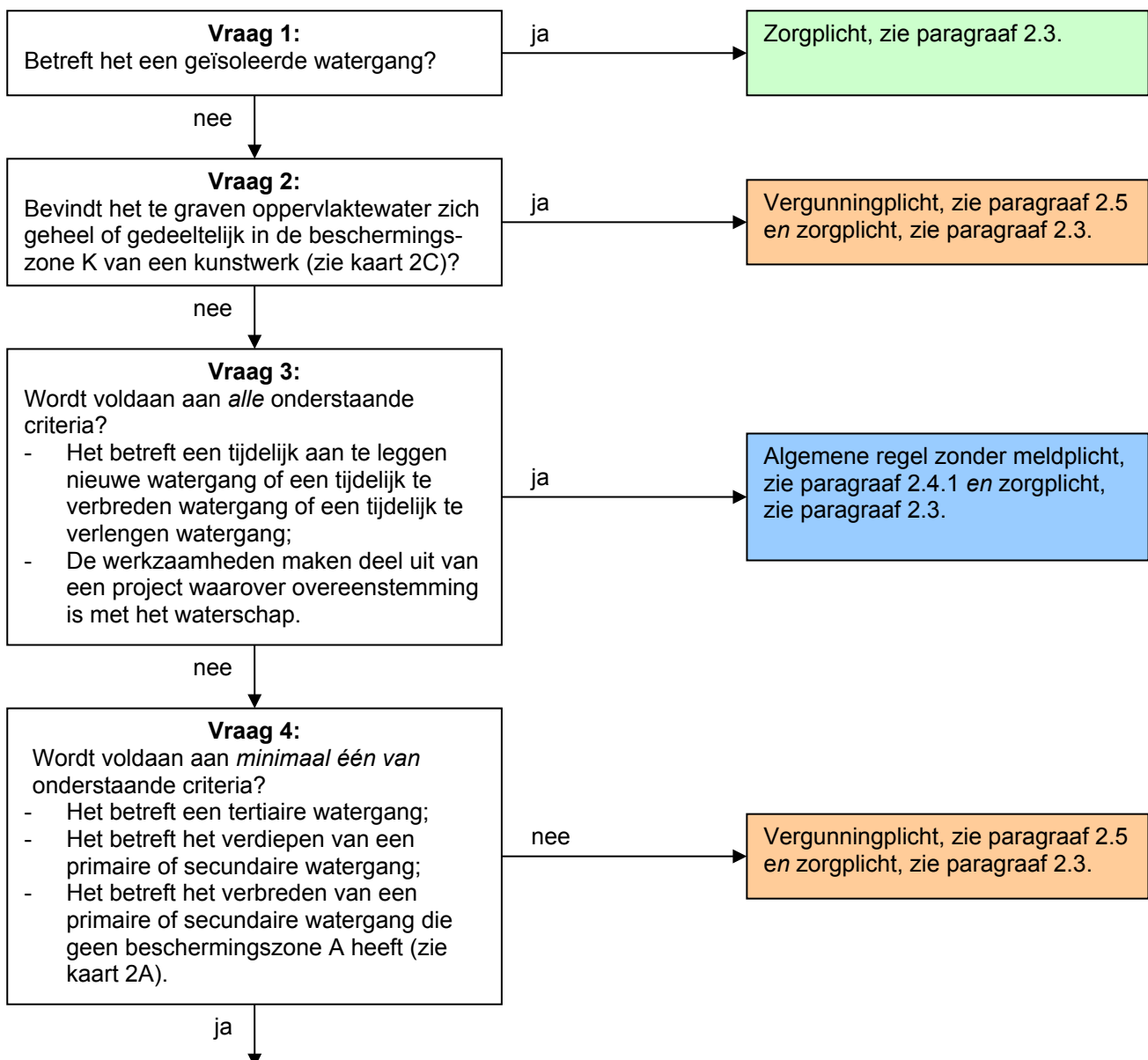
Naast de regelgeving die in dit hoofdstuk is opgenomen kan er ook nog andere regelgeving van toepassing zijn. Ook die regelgeving moet dan worden opgevolgd. Zo kan bijvoorbeeld de volgende regelgeving van toepassing zijn:

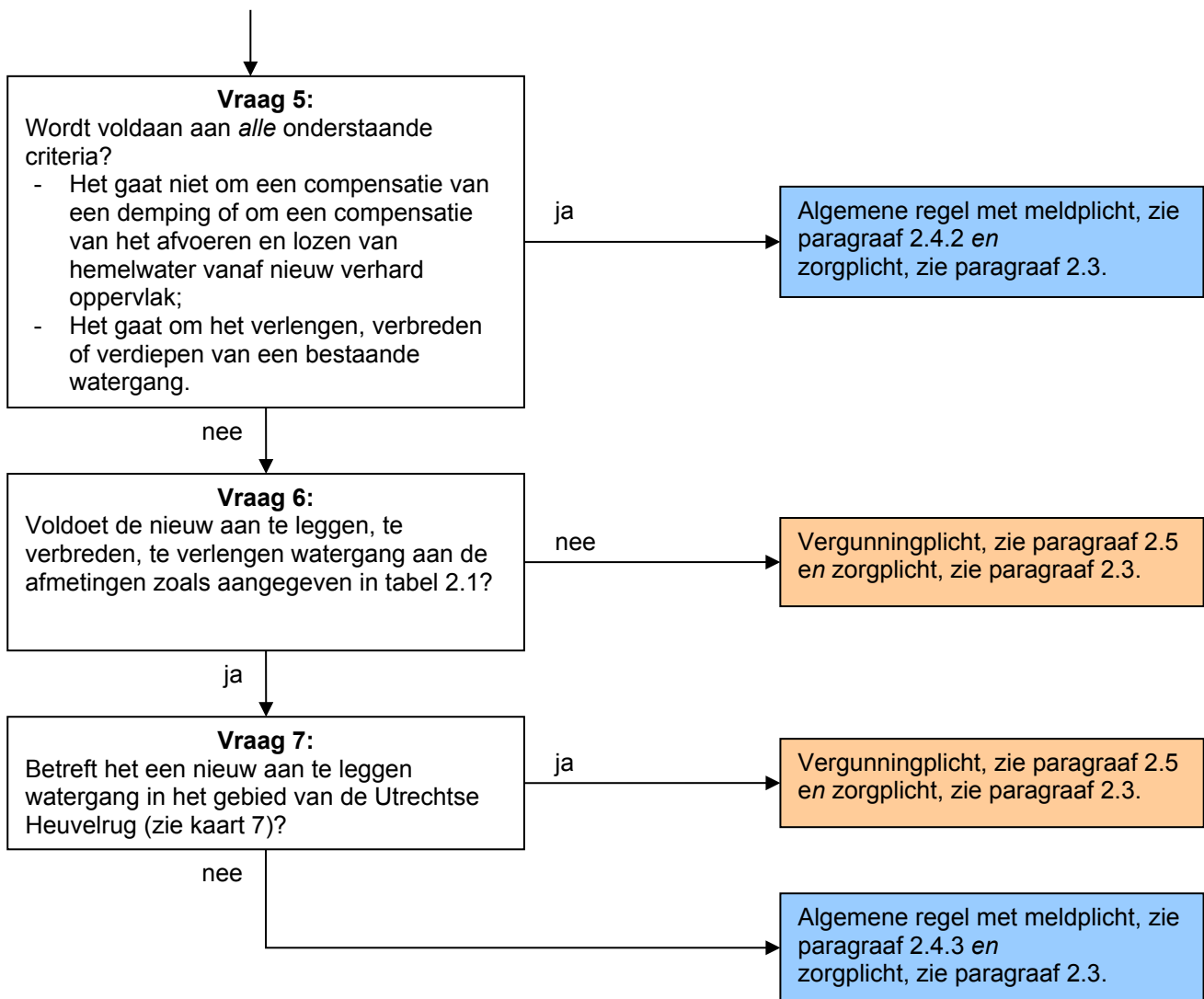
- Hoofdstuk 3 *'Dempen van oppervlaktewater'*
- Hoofdstuk 13 *'Constructies, objecten en vaartuigen in oppervlaktewater'*.
- Hoofdstuk 25 *'Graafwerkzaamheden bij een waterkering'*.

Verder kan er naast de regelgeving die in dit hoofdstuk wordt uitgewerkt c.q. benoemd, ook nog andere wet- en regelgeving van toepassing zijn (de genoemde regelgeving is dus niet limitatief). Het is aan de initiatiefnemer zelf om na te gaan of hij ook nog aan andere uitvoeringsregels en/of andere regelgeving moet voldoen.

2.2 Stroomschema graven van of in oppervlaktewater

Indien er meerdere handelingen worden uitgevoerd die onder graven vallen, bijvoorbeeld verbreden en verdiepen van een bestaande watergang, dan moet het stroomschema per handeling worden doorlopen; dus zowel voor het verbreden van een watergang als voor het verdiepen van een watergang. Dit kan leiden tot verschillende uitkomsten (bijvoorbeeld algemene regel zonder meldplicht en algemene regel met meldplicht). Deze uitkomsten moeten dan allemaal worden opgevolgd. Indien één van de uitkomsten vergunningplicht is, kan worden volstaan met het aanvragen van een vergunning voor alle handelingen. De zorgplicht is in alle gevallen van toepassing.

Toelichting bij vraag 1

Geïsoleerde watergangen en waterpartijen (bijvoorbeeld op zichzelf staande vijvers of plassen) maken geen onderdeel uit van het bergend vermogen van het watersysteem en zijn niet direct aangesloten op een andere watergang. Het waterschap heeft bij deze geïsoleerde watergangen geen kwantiteitsbelang. Daarom vallen deze watergangen onder de zorgplicht.

Toelichting bij vraag 2

Wanneer te graven oppervlaktewater zich geheel of gedeeltelijk bevindt in de beschermingszone K van een kunstwerk, dan kan dit ten koste gaan van bijvoorbeeld de stabiliteit van dat kunstwerk. Ook kan het graven onderloopsheid van het kunstwerk tot gevolg hebben. Daarom geldt hiervoor een vergunningplicht zodat kan worden onderzocht wat de gevolgen van de graafwerkzaamheden voor het betreffende kunstwerk zijn.

Toelichting bij vraag 3

Soms moet ten behoeve van een project tijdelijk een nieuwe watergang worden aangelegd of een bestaande watergang worden verbreed. Na afloop van het project wordt de gegraven watergang weer gedempt. In dat geval is de algemene regel zonder meldplicht van toepassing.

Toelichting bij vraag 4

Voor primaire en secundaire watergangen die vanaf de oever worden onderhouden en die een beschermingszone hebben, moet per geval worden beoordeeld wat de gevolgen zijn van het verbreden van de watergang voor de uitvoering van het onderhoud. Als u deze handeling wilt gaan

uitvoeren dient u een vergunning aan te vragen. Deze vergunningplicht geldt ook voor het aanleggen van een (deel van een) nieuwe primaire of secundaire watergang.

Toelichting bij vraag 5

Bij het verlengen, verbreden en/of verdiepen van een bestaande watergang worden er geen eisen gesteld aan de afmetingen van deze verbreding, tenzij de handeling wordt uitgevoerd vanwege een compensatie van een demping of een compensatie voor versnelde afvoer van nieuw verhard oppervlak. Daarom is voor deze handeling een algemene regel met meldplicht van toepassing.

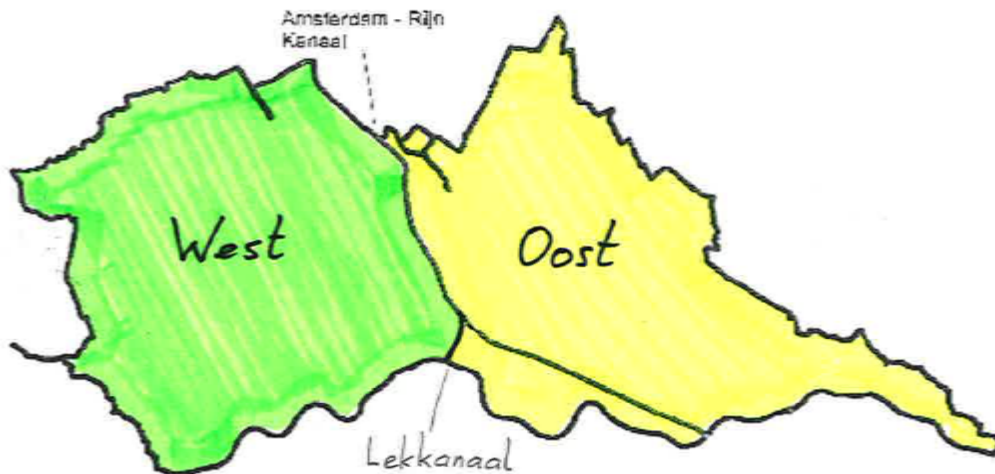
Toelichting bij vraag 6

Het oppervlaktewater in het beheergebied van het waterschap is in de Legger opgenomen. Periodiek wordt al het oppervlaktewater gecontroleerd en beoordeeld of het voldoet aan de minimale afmetingen die in de Legger zijn vastgelegd. Nieuw aan te leggen oppervlaktewater dient ook te voldoen aan minimale afmetingen. Als er redenen zijn om van deze minimale afmetingen af te wijken dan moet per geval worden beoordeeld of hiervoor toestemming kan worden gegeven. Daarom valt dit onder de vergunningplicht.

De minimale afmetingen van watergangen zijn aangegeven in onderstaande tabel.

Tabel 2.1 Minimale afmetingen watergangen

Minimale afmetingen watergangen		
<i>Minimale afmetingen nieuw te graven tertiaire watergangen</i>		
<i>Deelgebied (zie figuur 2.1)</i>	<i>Minimale diepte watergang</i>	<i>Minimale breedte op waterlijn bij laagst opgenomen peil in peilbesluit</i>
<i>West (tot aan Amsterdam-Rijn Kanaal en Lekkanaal)</i>	0,60 meter t.o.v. laagst opgenomen peil in peilbesluit	2,30 meter
<i>Oost (vanaf Amsterdam-Rijn Kanaal en Lekkanaal)</i>	0,50 meter t.o.v. laagst opgenomen peil in peilbesluit	2,00 meter
<i>Droge sloten (gehele beheergebied)</i>	1,00 meter t.o.v. maaiveld	N.v.t.
<i>Minimale afmetingen te verbreden en te verlengen primaire, secundaire en tertiaire watergangen</i>		
<i>Gehele beheergebied</i>	Gelijk aan bestaande diepte te verbreden en te verlengen watergang	Toename van de breedte op de waterlijn minimaal 0,50 meter

Figuur 2.1 Indeling deelgebieden

Toelichting bij vraag 7

In het gebied van de Utrechtse Heuvelrug (zie kaart 7) komen grote grondwaterstands-verschillen voor. Als er een nieuwe watergang wordt aangelegd en deze watergang wordt aangesloten op een watergang met een bepaald peil, dan kan het voorkomen dat de grondwaterstand ter plaatse van de nieuw aan te leggen watergang grote verschillen vertoont met dit peil. Het kan dan nodig zijn de nieuwe watergang te voorzien van één of meerdere stuwen. Als dit niet gebeurt dan kan de watergang gaan werken als drain voor de omgeving. In dat geval kan er verdroging of (elders) vernatting optreden.

Omdat per geval moet worden beoordeeld of er stuwen of andere voorzieningen moeten worden aangelegd, geldt voor deze gevallen een vergunningplicht.

2.3 Zorgplicht

De zorgplicht zoals bedoeld in artikel 3.1 van de Keur is altijd van toepassing op handelingen binnen het beheergebied van het waterschap. Dit betekent dat de zorgplicht ook van toepassing is op de handelingen die onder de algemene regels vallen of de handelingen die vergunningplichtig zijn. Zorgplicht kan bijvoorbeeld inhouden dat:

- bij het graven van oppervlaktewater, het werk na afloop van de werkzaamheden in nette staat wordt achtergelaten. Hiermee wordt bedoeld dat oevers en taluds zodanig worden afgewerkt dat er geen grond of puin in de watergang kan raken en dat verondiepingen of vernauwingen van het oppervlaktewater, waardoor de doorstroming zou kunnen worden belemmerd, worden verwijderd, indien deze een gevolg zijn van de werkzaamheden;
- er rekening mee wordt gehouden dat er altijd de mogelijkheid moet zijn om maaisel uit de watergang te kunnen ontvangen door de aangelande;
- er rekening mee wordt gehouden dat de gegraven watergang kan worden onderhouden; en/of
- bij diepere ontgravingen (bijvoorbeeld zand- en kleiwinputten) het aspect kwel en wegzijging een grote rol kan spelen. Als dit aan de orde is, is het aan de initiatiefnemer om dit in een vroeg stadium in een ontwerpplan met het waterschap (en/of met andere overheden) af te stemmen. In het ontwerpplan kan beschreven worden welke maatregelen getroffen worden om het ongewenste effect tegen te gaan. Zo nodig zal de initiatiefnemer dit over een langere periode monitoren. Hierbij kunnen grenswaarden en mitigerende maatregelen worden vastgesteld.

Het is aan de initiatiefnemer om al datgene te doen of na te laten waardoor aan de zorgplicht wordt voldaan.

2.4 Algemene regel

In het stroomschema wordt verwezen naar één of meer algemene regels, zoals bedoeld in artikel 3.2 van de Keur. Deze algemene regel(s) is/(zijn) hieronder uitgewerkt. Naast de algemene regel is ook altijd de zorgplicht van toepassing. Als u het stroomschema heeft doorlopen en u komt uit bij het vakje 'Algemene regel zonder meldplicht' of 'Algemene regel met meldplicht', dient u te voldoen aan de regelgeving uitgewerkt in de betreffende algemene regel.

2.4.1 Algemene regel zonder meldplicht

Om te voldoen aan deze algemene regel dient de initiatiefnemer te voldoen aan de voorschriften in het volgende artikel.

Artikel 1. Voorschriften uitvoering

- a. Door het graven van oppervlaktewater mag geen directe verbinding tussen verschillende peilgebieden ontstaan.
- b. Indien de tijdelijk te graven watergang aansluit op een primaire watergang en daarbij een onderhoudsroute van het waterschap doorkruist (zie beschermingszone A op kaart 2A), moeten met het waterschap afspraken gemaakt worden over de bereikbaarheid van deze onderhoudsroute.
- c. Alle onderhoudsroutes moeten te allen tijde in stand worden gehouden, tenzij er gedurende de periode waarin de werkzaamheden plaatsvinden geen onderhoud zal plaatsvinden.
- d. Bij het graven en in stand houden van het gegraven oppervlaktewater mag geen opbarsten van de waterbodem plaatsvinden.
- e. Bij het graven van oppervlaktewater moeten er zodra een zandlaag wordt aangesneden, altijd maatregelen worden getroffen om kwel of wegzijging te voorkomen.

Toelichting bij artikel 1

In dit artikel zijn de voorschriften opgesomd waaraan de uit te voeren werkzaamheden dienen te voldoen. Hieronder worden enkele voorschriften nader toegelicht.

- a. De ligging van de peilgebieden en de desbetreffende peilen zijn terug te vinden in de verschillende peilbesluiten. De peilbesluiten zijn te raadplegen via de site van het waterschap: www.hdsr.nl/bestuur-organisatie/regelgeving. Watergangen met verschillende peilen mogen niet met elkaar worden verbonden.
- b. Het kan noodzakelijk zijn dat in de tijdelijk te graven watergang ter plaatse van de onderhoudsroute een tijdelijke dam met duiker wordt aangelegd. Deze moet dan voldoen aan de regelgeving voor het aanleggen van een dam met duiker, met uitzondering van het gestelde: maximaal één dam met duiker per zijde van het betreffende perceel. De aanleg van zo'n dam met duiker is niet altijd nodig. Daarom is het raadzaam om vooraf contact op te nemen met het waterschap. Voor uw specifieke situatie kunnen dan afspraken worden gemaakt.
- c. De initiatiefnemer kan bij het waterschap informeren wanneer onderhoudswerkzaamheden gepland zijn.
- d. Als een watergang te diep wordt gegraven bestaat het risico dat door de grondwaterdruk de bodem opbarst. Dit moet worden voorkomen. Grondwater kan zich dan vermengen met oppervlaktewater. Ook kan de watergang vollopen met sediment. Aan de hand van boringen en/of sonderingen kan vooraf een inschatting worden gemaakt van het risico.
- e. Een extra maatregel die kan worden getroffen om wegzijging te voorkomen, als blijkt dat schade ontstaat door verdroging of als onevenredig veel water wordt afgevoerd, is bijvoorbeeld het aanbrengen van een klei-afdekking. Te denken valt ook aan het minder diep graven van een watergang.

2.4.2 Algemene regel met meldplicht

Om te voldoen aan deze algemene regel dient de initiatiefnemer te voldoen aan de voorschriften in de volgende artikelen.

Artikel 1. Voorschriften uitvoering

- a. Door het graven van nieuw oppervlaktewater mag geen directe verbinding tussen verschillende peilgebieden ontstaan.
- b. Indien de te graven watergang aansluit op een primaire watergang en daarbij een onderhoudsroute van het waterschap doorkruist (zie beschermingszone A op kaart 2 A), moet in de te graven watergang ter plaatse van deze onderhoudsroute een dam met duiker worden aangelegd met een bovenbreedte van minimaal 4 meter. De aan te leggen dam met duiker voldoet aan de regelgeving voor het aanleggen van een dam met duiker, met uitzondering van het gestelde; maximaal één dam met duiker per zijde van het betreffende perceel.
- c. Indien ter plaatse van het te graven oppervlaktewater kabels en leidingen aanwezig zijn, dient de eindsituatie in overeenstemming te zijn met de voorwaarden conform de regelgeving in hoofdstuk 10 'Kabels en leidingen in, onder of langs oppervlaktewater'.
- d. Alle onderhoudsroutes moeten te allen tijde in stand worden gehouden, tenzij er gedurende de periode waarin de werkzaamheden plaatsvinden geen onderhoud zal plaatsvinden.
- e. Bij het graven en in stand houden van het oppervlaktewater mag geen opbarsten van de waterbodem plaatsvinden.
- f. Bij het graven van oppervlaktewater moeten er, zodra er een zandlaag wordt aangesneden, altijd maatregelen worden getroffen om kwel of wegzijging te voorkomen.
- g. Het college kan met betrekking tot de verplichting, bedoeld in lid f, maatwerkvoorschriften stellen op grond van artikel 3.2 van de Keur.
- h. Het gegraven oppervlaktewater wordt onderhouden door de initiatiefnemer totdat de onderhoudsplicht in de Legger anders is vastgelegd.

Artikel 2. Voorschriften meldplicht

- a. Voorafgaand aan de werkzaamheden wordt een melding gedaan bij het waterschap.
- b. Aan de melding wordt de volgende informatie toegevoegd:
 - een duidelijke locatietekening van het te graven oppervlaktewater;
 - dwarsprofiel(en) van het oppervlaktewater in de eindsituatie.

Toelichting bij artikel 1

In dit artikel zijn de voorschriften opgesomd waaraan de uit te voeren werkzaamheden dienen te voldoen. Hieronder worden enkele voorschriften nader toegelicht.

- a. De ligging van de peilgebieden en de desbetreffende peilen zijn terug te vinden in de verschillende peilbesluiten. De peilbesluiten zijn te raadplegen via de site van het waterschap: www.hdsr.nl/bestuur-organisatie/regelgeving. Watergangen met verschillende peilen mogen niet met elkaar worden verbonden.
- d. De initiatiefnemer kan bij het waterschap informeren wanneer de onderhoudswerkzaamheden gepland zijn.
- e. Als een watergang te diep wordt gegraven bestaat het risico dat door de grondwaterdruk de bodem opbarst. Dit moet worden voorkomen. Grondwater kan zich dan vermengen met oppervlaktewater. Ook kan de watergang vollopen met sediment. Aan de hand van boringen en/of sonderingen kan vooraf een inschatting worden gemaakt van het risico.
- f. Een extra maatregel die kan worden getroffen om wegzijging te voorkomen, als blijkt dat schade ontstaat door verdroging of als onevenredig veel water wordt afgevoerd, is

bijvoorbeeld het aanbrengen van een klei afdekking op de bodem van de watergang. Te denken valt ook aan het minder diep graven van een watergang.

- g. De onderhoudsplicht wordt in principe geregeld in de Legger. Zolang de Legger nog niet is aangepast geldt dat de initiatiefnemer verantwoordelijk is voor het onderhoud van de watergang.

Toelichting bij artikel 2

Het graven van nieuw oppervlaktewater dient vooraf te worden gemeld. Het betreft een wijziging in het watersysteem, die moet worden geregistreerd in de Legger. Ook moet het waterschap kunnen controleren of de handeling goed wordt uitgevoerd. De melding kan worden ingediend bij het waterschap zelf (www.hdsr.nl) of via het Omgevingsloket (www.omgevingsloket.nl).

2.4.3 Algemene regel met meldplicht

Om te voldoen aan deze algemene regel dient de initiatiefnemer te voldoen aan de voorschriften in de volgende artikelen.

Artikel 1. Voorschriften uitvoering

- a. Door het graven van nieuw oppervlaktewater mag geen directe verbinding tussen verschillende peilgebieden ontstaan.
- b. Indien de nieuw te graven watergang aansluit op een primaire watergang en daarbij een doorgaande onderhoudsroute van het waterschap doorkruist (zie beschermingszone A op kaart 2 A), moet in de nieuw te graven watergang ter plaatse van deze onderhoudsroute een dam met duiker worden aangelegd met een bovenbreedte van minimaal 4 meter. De aan te leggen dam met duiker voldoet aan de regelgeving voor het aanleggen van een dam met duiker, met uitzondering van het gestelde; maximaal één dam met duiker per zijde van het betreffende perceel.
- c. Indien ter plaatse van het te graven oppervlaktewater kabels en leidingen aanwezig zijn, dient de eindsituatie in overeenstemming te zijn met de voorwaarden conform de regelgeving in hoofdstuk 10 '*Kabels en leidingen in, onder of langs oppervlaktewater*'.
- d. De onderhoudsroutes moeten te allen tijde in stand worden gehouden, tenzij er gedurende de periode waarin de werkzaamheden plaatsvinden geen onderhoud zal plaatsvinden.
- e. Indien het gaat om het compenseren van een demping moet de verbreding vooraf door de initiatiefnemer worden uitgezet. Voordat wordt begonnen met graven moet de uitgezette verbreding zijn goedgekeurd door het waterschap.
- f. Bij het graven en in stand houden van het oppervlaktewater mag geen opbarsten van de waterbodem plaatsvinden.
- g. Bij het graven van oppervlaktewater moeten er, zodra er een zandlaag wordt aangesneden, altijd maatregelen worden getroffen om kwel of wegzijging te voorkomen. Het college kan hiervoor maatwerkvoorschriften op grond van artikel 3.2 van de Keur opleggen.
- h. Het gegraven oppervlaktewater wordt onderhouden door de initiatiefnemer totdat de onderhoudsplicht in de Legger anders is vastgelegd.

Artikel 2. Voorschriften meldplicht

- a. Minimaal twee weken voorafgaand aan de werkzaamheden wordt een melding gedaan bij het waterschap.
- b. Aan de melding wordt de volgende informatie toegevoegd:
 - een duidelijke locatietekening van het te graven oppervlaktewater;
 - een duidelijk overzicht van de hoeveelheid te graven oppervlaktewater in m²;
 - de startdatum van de werkzaamheden;
 - dwarsprofiel(en) van het oppervlaktewater in de eindsituatie.

Toelichting bij artikel 1

In dit artikel zijn de voorschriften opgesomd waaraan de uit te voeren werkzaamheden dienen te voldoen. Hieronder worden enkele voorschriften nader toegelicht.

- a. De ligging van de peilgebieden en de desbetreffende peilen zijn terug te vinden in de verschillende peilbesluiten. De peilbesluiten zijn te raadplegen via de site van het waterschap: www.hdsr.nl/bestuur-organisatie/regelgeving. Watergangen met verschillende peilen mogen niet met elkaar worden verbonden.
- d. De initiatiefnemer kan bij het waterschap informeren wanneer onderhoudswerkzaamheden zijn gepland.
- e. De verbreding dient eerst te worden uitgezet middels piketpalen. Daarna mag de initiatiefnemer de handeling pas uitvoeren als het waterschap de verbreding heeft goedgekeurd.
- f. Als een watergang te diep wordt gegraven bestaat het risico dat door de grondwaterdruk de bodem opbarst. Dit moet worden voorkomen. Grondwater kan zich dan vermengen met oppervlaktewater. Ook kan de watergang vollopen met sediment. Aan de hand van boringen en/of sonderingen kan vooraf een inschatting worden gemaakt van het risico.
- g. Een extra maatregel die kan worden getroffen om wegzijging te voorkomen, als blijkt dat schade ontstaat door verdroging of als onevenredig veel water wordt afgevoerd, is bijvoorbeeld het aanbrengen van een klei-afdekking op de bodem van de watergang. Te denken valt ook aan het minder diep graven van een watergang.
- h. De onderhoudsplicht wordt in principe geregeld in de Legger. Zolang de Legger nog niet is aangepast geldt dat de initiatiefnemer verantwoordelijk is voor het onderhoud van de watergang.

Toelichting bij artikel 2

Het graven van nieuw oppervlaktewater dient vooraf te worden gemeld. Het betreft een wijziging in het watersysteem, die moet worden geregistreerd in de Legger. Ook moet het waterschap kunnen controleren of de handeling goed wordt uitgevoerd. De melding kan worden ingediend bij het waterschap zelf (www.hdsr.nl) of via het Omgevingsloket (www.omgevingsloket.nl).

2.5 Vergunningplicht

Als u in het stroomschema uitkomt bij het gekleurde vakje waarin is aangegeven dat naast de zorgplicht een vergunningplicht geldt, dan mag de voorgenomen handeling niet zondermeer worden uitgevoerd. Er moet dan eerst een vergunning zijn verleend, zoals bedoeld in artikel 3.3 van de Keur.

De vergunning kan bij het waterschap worden aangevraagd (zie hiervoor www.hdsr.nl of www.omgevingsloket.nl). Na het indienen van het formulier zal uw aanvraag worden beoordeeld, waarbij er zal worden vastgesteld of de handeling kan worden toegestaan door voorschriften aan de vergunning te verbinden. Uitgangspunt hierbij is dat eventueel op te treden nadelige effecten van de handeling kunnen worden weggenomen door de te stellen voorschriften. Daarnaast moet ook altijd aan de zorgplicht worden voldaan als bedoeld in artikel 3.1 van de Keur.

Het afwegingskader waar vergunningaanvragen aan worden getoetst kunt u nalezen in het document 'Beleidsregels bij de Keur Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden 2018'. Indien u nog verdere vragen heeft, kunt u ook contact opnemen met de afdeling Vergunningverlening & Handhaving van het waterschap.